

Programové prohlášení ke koncepci rozvoje Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity (2023–2027)

Kandidaturu na děkana PdF MU vnímám jako příležitost zúročit své dosavadní zkušenosti z rolí, které jsem měl možnost v předchozím období zastávat – vysokoškolský učitel / vedoucí výzkumného institutu / proděkan pro výzkum a akademické záležitosti / člen Akreditační komise / poradce ministrů školství.

V nastávajícím období bych rád napomáhal tomu, aby se Pedagogická fakulta MU rozvíjela ve všech oblastech své působnosti, přičemž tři jsou pro naplňování idey univerzity zásadní:

- vzdělávání,
- věda a výzkum,
- společenská angažovanost.

Předkládaná koncepce by mohla mít podtitul *vize udržitelnosti a rozvoje*. *Udržitelnost a rozvoj* jsou z mého pohledu totiž tím, co bude vymezovat akční prostor pro nové vedení fakulty, ať už v jeho čele bude kdokoliv.

Pro období, které má fakulta před sebou, je příznačná *nezřetelnost* – představy o budoucím vývoji jsou v nestabilní době mlhavé, přesto je potřebné s určitými vizemi pracovat a cíleně je naplňovat.

Budu postupovat následujícím způsobem:

- nejdříve načrtnu vize, které v kontextu současného dění považuji za aktuální a důležité,
- následně představím, čím by mohly být pro fakultu přínosné,
- a poté shrnu, jakých profesních zkušeností a výsledků jsem v daných oblastech dosáhl, aby bylo možné posoudit mé eventuální předpoklady pro výkon funkce děkana.

Kam směřujeme a jak reagovat?

Do jaké budoucnosti míříme?

Ukazuje se, že navzdory probíhajícím krizím (pandemické, energetické, finanční...) existuje něco, co nám je pomáhá zvládat. Je to *učení*. Díky učení jsme schopni se v krizích zorientovat a začít v nich provizorně fungovat. Následně je zpravidla dokážeme zvládat, či dokonce zúročit.

Žijeme ve společnosti rozevírajících se nůžek a prohloubených příkopů mezi skupinami i jednotlivci. Prohlubuje se pocit ztráty orientace a odcizení. Přibývá lidí, kteří potřebují pomoc či podporu. A i zde je něco, co dává šanci, že se problémy zvládnou. Je to *profesionální pomáhání*.

Může se stát, že představitelé určité profese se dostávají na hranu své odbornosti. Je tomu tak proto, že čelí výzvám, které jsou komplexní povahy. V souvislosti s tím narůstá potřeba *interprofesionality a interdisciplinarity* v rámci navrhovaných řešení.

Mnohé nasvědčuje tomu, že doba je dnes složitá s ohledem na vzájemné dorozumění a porozumění. Oborové, profesní a další jazyky jsou vysoce specializované, potřeba překladu a zprostředkování je značná. Existují přitom obory, které se problematikou *zprostředkování* cíleně zabývají – jsou to *oborové didaktiky*.

Co by to mohlo znamenat?

PdF MU má předpoklady profilovat se jako expertní organizace zaměřená na *učení se v mezních situacích*. Její společenská relevance může být díky tomu vysoká. Tato odbornost fakulty – fundovaná výzkumem – se pak může promítat do vzdělávání na všech stupních studia i do aktivit směřovaných k odborné i laické veřejnosti.

Samotná podstata pedagogiky jakožto *vedení* (agogia) směřuje do oblasti pomáhání. Pedagogická fakulta patří mezi ty, které připravují na výkon pomáhajících profesí. Pokud tuto roli fakulta vnímá, má jasno ve svém poslání a vymezuje si pozici ve svazku univerzity i ve společnosti. Aktivita PdF MU – např. oborové praxe, ale i v rámci iniciativy MUNI pomáhá – svědčí o tom, že fakulta má co nabídnout.

PdF MU má díky širšímu oborovému zázemí předpoklady pro *interprofesní a interdisciplinární spolupráci*. Pokud by se dařilo posilovat mezioborové kontakty a interakce s fakultami MU, znamenalo by to přínos pro celou univerzitu. Mezifakultní týmy by mohly koncipovat nové interdisciplinární výzkumné záměry i mezioborové studijní programy.

Na PdF MU jsou *oborové didaktiky* s odpovídající vážností rozvíjeny. Jejich úlohou je *zprostředkování* oborů směrem k nejrůznějším adresátům. Oborové didaktiky jsou pojímány jako klíčové disciplíny učitelského vzdělávání. Jejich užitečnost se však může projevat také vzhledem k ostatním oborům, pokud si kladou otázku, jak se přiblížit k lidem, jak je oslovit a získat.

Jakou profilaci by to podpořilo?

**PdF MU
expertní organizace
zaměřená na učení**

**PdF MU
příprava
na profesionální pomáhání**

**PdF MU
aktér interprofesní
a interdisciplinární spolupráce**

**PdF MU
zprostředkování oborů lidem**

Co potřebujeme k tomu, abychom se mohli k výše zmíněným vizím přiblížovat?

- Potřebujeme dosahovat vysoké úrovně odbornosti v problematice vzdělávání a učení v měnících se sociokulturních podmínkách – má jít o expertnost opírající se o výzkumy a o schopnost teoretického nadhledu.
- Musíme zajistit dobrý průnik odbornosti do vzdělávání a profesní přípravy našich studentů a absolventů jakožto pomáhajících profesionálů.
- Máme zapotřebí prosadit se s naší odborností (v mezioborových týmech) v praxi při řešení společensky závažných výzev.

S čím přicházím / co mohu nabídnout?

Oblast	Dosavadní zkušenosti a výsledky
vzdělávání	<ul style="list-style-type: none">- vlastní výuka (od r. 2001) komparativní pedagogiky, obecné didaktiky, školní pedagogiky, metodologie vědecké práce v magisterských a doktorských studijních programech na PdF MU- zapojení do přípravy akreditací učitelství a pedagogiky na PdF MU (od r. 2014)- podíl na rozvoji celkové koncepce doktorských studií na PdF MU, spolupráce na přípravě akreditací pro jednotlivé doktorské programy, garantství doktorského studia Školní pedagogiky (osm let proděkanem pro doktorská studia na PdF MU)- posuzování akreditačních materiálů učitelství a pedagogiky (osm let zkušeností jako člen pracovní skupiny Akreditační komise pro pedagogiku, psychologii a kinantropologii, čtyři roky zkušeností jako předseda pracovní skupiny pro oborové didaktiky)- spoluautor standardu učitelství a pedagogiky (osm let zkušeností jako člen pracovní skupiny Akreditační komise pro pedagogiku, psychologii a kinantropologii, čtyři roky zkušeností jako předseda pracovní skupiny pro oborové didaktiky)- jeden z hlavních autorů <i>Rámcové koncepce pregraduální přípravy učitelů</i>, která se stala základem pro příslušné nařízení ministra školství
věda a výzkum	<ul style="list-style-type: none">- vlastní výzkumná činnost na PdF MU od r. 2001 (projekty GA ČR, TA ČR a další)- dvanáct let zkušeností s vedením specializovaného výzkumného pracoviště (Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU)- odborná garance a koordinace celonárodního výzkumu kurikulární reformy pod Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze- členství v mezinárodních evaluačních panelech pro hodnocení vysokého školství a výzkumu- expertní aktivity v Asociaci děkanů pedagogických fakult (rozvíjené téma: specifika hodnocení výstupů tvůrčí činnosti na pedagogických fakultách, resortní výzkum v oblastech vzdělávání)- podíl na založení (Post)doktorandské školy na PdF MU
společenská angažovanost	<ul style="list-style-type: none">- založení a redakce popularizační ediční řady s názvem Reflexe v Nakladatelství MU- pořádání cyklu oborovědidaktických konferencí na PdF MU- sepsání popularizační knížky s názvem Vše pro výchovu: Lekce z pedagogiky- založení vzdělávacího portálu pro učitele Didactica viva- přednášková činnost k tématům vzdělávání, učitelství, pedagogiky, kurikula apod.

Co nabízím: k čemu bych směřoval a jak bych postupoval (pro začátek)

Jelikož jsem v uplynulých osmi letech měl možnost ovlivňovat vývoj na fakultě v roli proděkana, nepřicházím s revolučními, ale spíše s evolučními návrhy.

Na druhou stranu nezastírám, že bych kladl větší důraz na odbornost a výzkum a na profilaci fakulty v oblasti pedagogiky a oborových didaktik. Jsem si vědom toho, že s těmito akcenty na fakultě ne všichni dokonale souzní, nicméně považuji je za perspektivní, a to vzhledem k výzkumné orientaci Masarykovy univerzity jako celku a k potřebě zřetelné oborové a tematické profilace (a koncentrace) jejích jednotlivých fakult.

V souběhu s výzkumnou profilací bych usiloval o další rozvoj fakulty v oblasti vzdělávání. S převratným přístupem ke koncipování a re-akreditování studijních programů učitelství a pedagogiky nepřicházím – pohybujeme se v regulativech MŠMT a standardech rad pro vnitřní hodnocení. Co bych ovšem rád podporoval, jsou kurikulární a didaktické inovace vedené zevnitř studijních programů. Může mezi ně patřit např. detailnější vymezení jádrového kurikula v rámci (opravdu) společného základu, posilování prvků interprofesionality jdoucích napříč přípravou pedagogů nejrůznějšího zaměření, vymezování nových forem výuky – např. distanční apod. To vše ovšem po diskusi s garanty studijních programů, s programovými radami, se studenty a studentkami a případně s dalšími relevantními aktéry.

Již delší dobu se ukazuje, že Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity zná způsoby, jak zpřístupňovat složité oborové obsahy různým skupinám adresátům. Svědčí o tom jak mediální vstupy odborníků z fakulty, tak obdivuhodná šíře spektra popularizačních aktivit. V této oblasti spatřuji unikátní přidanou hodnotu fakulty, která se může výrazněji projevit při spolupráci s dalšími fakultami MU. Ve funkci děkana bych se rád profiloval jako iniciátor a podporovatel mezifakultní spolupráce při popularizaci vědních oborů, propagaci studijních programů apod. Jsem přesvědčen o tom, že naše fakulta má v tomto ohledu značný potenciál.

Agendy personalistickou, administrativní, internacionalizační, rovných příležitostí a další vnímám jako průřezové a svého druhu podpůrné pro naplňování výše zmíněných hlavních rolí vysoké školy. V tomto materiálu nevěnuji průřezovým agendám zvláštní pozornost, nicméně v případě potřeby jsem připraven je rozvést v diskusi i s uvažovaným týmem proděkanek a proděkanů. Ten bych sestavoval na průniku stávajících a nově příchozích proděkanek a proděkanů tak, aby bylo zajištěno pokrytí příslušných resortů a agend, aby byla umožněna zastupitelnost a aby bylo dosaženo genderové vyváženosti týmu jako celku.

Prvním krokem by bylo...

V jednotlivých oblastech působnosti fakulty bych realizoval formativní panelová hodnocení zaměřená na nastavení resortů a agend z hlediska udržitelnosti a nových výzev.

Jako podklad pro hodnocení by sloužily sebehodnotící zprávy a rozhovory s příslušnými aktéry (proděkanky a proděkani, vedoucí pracovišť či oddělení, vybraní pracovníci a pracovnice, studentky a studenti). Panelisty by byli kolegyně a kolegové působící v obdobných rolích na univerzitách u nás či v zahraničí a odborníci z praxe. Každý panel by vedl(a) předsedající, který / která by závěry a doporučení komunikoval(a) směrem k vedení fakulty.

Výsledkem této aktivity by byla aktualizace a specifikace proděkanských resortů a dalších agend z hlediska jejich pokrytí, obsahu a možných interakcí. To vše by mělo nalézt svůj průmět do inovace Organizačního řádu PdF MU, což by byla první a hlavní norma, kterou by se nové vedení zabývalo.

Následně by se měla pozornost přesunout na úroveň jednotlivých pracovišť (kateder a institutů), kde by rovněž měla proběhnout hodnocení podobného typu a nastavení dalšího rozvoje. Speciální pozornost si jistě vyžádá ekonomická a provozní agenda, kde bude nezbytné zabývat se výzvami souvisejícími s energetickou krizí, inflací apod.

Závěrem

Vykonávat funkci děkana Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity by pro mne bylo nikoliv jen příležitostí a výzvou, ale také ctí a závazkem. Rád bych přitom důstojně navázal na práci předchozích děkanů a děkanky, kteří v nové politické situaci po roce 1989 přispěli k tomu, že vysoké školství a vzdělávání učitelů je v podstatné míře otevřené, autonomní, demokratické a participativní. Jde o základní hodnoty, na které je potřebné navázat a dále je šířit.

Za zvážení podpory mé osoby v daném ohledu děkuji.

V Brně, 13. 9. 2022

Tomáš Janík